

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR HEMMET

22:dra årgången.

Tilläggsblad N:o 3.

Innehåll. Utdrag ur en studie öfver *den qvinliga hemslöjden i Sverige.* — Handarbetets Vänners *årsberättelse* för 1879. — Handarbetets Vänners *lärarinnekurs i gammalsvensk hemslöjd.*

Den qvinliga hemslöjden i Sverige,

dess nuvarande ståndpunkt och vilkoren för dess höjande.

(Utdrag.)

Ur en studie öfver detta ämne, som vi, med anledning af allmänna hemslöjdutställningen förliden vinter, utgifvit under medverkan af Handarbetets Vänner, meddelas här några utdrag, i hopp att de må locka tidskriftens läsare att medverka till spridningen af denna i hemslöjdens intresse utgifna skrift.

Innehållet af skriften och anvisningar för dem, som vilja uppköpa större antal deraf till spridning i skolor och bland allmogen, följa å sid. 17.

Prydnadsslöjden.

Väfnad.

Besöker man en marknad, en utställning eller blott en torgdag vid en större jernvägsstation i Skåne eller Blekinge, ser man allmogens vagnar lysa på långt håll af randiga färgrika ylleväfnader, blandade här och der med ett äldre täckle eller en åkeputa i mera dämpade färger. Det är

Bolstervar.

Flera stycken sådana med fullkomlig prägel af prydnadsarbete, af *yppersta godhet och skönhet*, förekommo på utställningen. Måhända fanns på hela utställningen knap-

past ett föremål, som i så fullt mått fyllde de trenne fordringar, vi uppställt såsom mätare af handarbetets värde, som det »dynevar», *hvilket Hanna Svensson i Sölve vid Sölvesborg utställt*

Väfdt i atlasväfnad med linnevarp och ylle inslag, hvilket helt och hållet täcker rätsidan, samt tätt och ändå mjukt som skinn, var detta dynevar lika *ändamålsenligt* som *varaktigt*. *Skönheten* låg dels i det förträffliga utförandet och det väl afpassade förhållandet mellan varp, inslag och sked m. m. dels i *färgvalet* och *randningen*. Ofasoneradt, såsom seden är med det svenska bolstervaret, var det prydt af breda färgrika ränder på ofärgad yllebotten, hvilka ränder bildades af sammansmältande, ej mot hvarandra stickande färgtoner. Priset för dynevaret var 1,50 per aln, och blef det genast inköpt för Handarbetets Vänners samling af mönstergilla prydnadsarbeten. Alla som älska en vacker sängutstyrel, och särskildt de som ärna sätta bo, böra hos nämnda förening bese Hanna Svenssons arbete och deraf lära huru ett godt bolstervar skall vara beskaffadt. I det följande meddelas mönster af färgranden och fullständig beskrifning på arbetet, till ledning för dem, som vilja efterbilda det-samma.

De skånska bolstervaren voro äfven vackra, dock ej jemförliga med Hanna Svenssons, hvarken i färgval eller väfnadens fasthet. Endast i varaktighet hade de något företräde, så till vida, som de i allmänhet hade mörk botten. Denna — vanligen mörkgrå — motverkade dock färgrandernas intryck och förtog skönheten. Härtill kommer, att den ljusare bottenfärgen af ålder ansetts tillhöra bolstervaret, troligen af det skäl, att den, likasom lakanens hvithet, ger ett intryck af renhet, som gör sängen behaglig. Aftonbladet beundrar de skånska dynevaren, särskildt det som utstälts af Måns Hansson i Önnerup, och säger på tal härom: »Det är en fröjd för ögat, som njuter af de väl afvägda färgerna, och en hugnad för eftertanken, som vet, att slikt hederligt arbete håller att slitas i 100 år. När

man ser sådant gods för ögonen, påminner man sig, huru det i den gamla goda tiden var moderns stolthet i bondehuset att skänka dottern i utstyrel en »uppbäddad säng» med stundom ända till 15 sådana »dynor», d. v. s. bolstrar, hvilka borde svälla så, att de fjorton gingo väl upp till taket och den sista endast med svårighet kunde trängas in ofvanpå de öfriga. Sådan såg en uppbäddad säng utan knussel ut.» — Här bör slutligen anmärkas, att de skånska och blekingska dynevaren äro afsedda till så kallade »öfverdynor» eller dunbolster, hvilka begagnas, likasom i Danmark och norra Tyskland, i stället för våra täcken.

Täcken.

Den nyss anmärkta förkärleken för ljus färg i bolstervaren har i den öfriga sängutstyreln gått till öfverdrift och framkallat dessa massor af »hvita täcken», med mestadels svaga och glesa mönster, hvilka utgjorde ett af utställningens minst tilltalande drag. Ansedda konstkännare, hvilka tagit till särskild uppgift att utforska grunderna för hemmets prydliga utrustning, hafva med rätta sagt, att de helhvita täckena gifva sängen ett obehagligt tycke af en libbädd, och påvisat, att de äro ett uttryck af senare tiders dåliga smak och bristande färgkänsla; och då de uppmanat husmödrarne att återgå till de i mönster och färgval sköna täcken, som brukades i gamla tider, hafva de påpekat, att *intet folk i vår verldsdel har så vackra mönsterarbeten i den vägen att tillgå som svenskarne i sina allmogetäcken*. Dessa ord hafva Handarbetets Vänner tagit till efterrättelse, i det de i många former återupptagit de gamla täckväfnaderna. Att detta slags väfnader också hos allmogen längst bibehållit sig, äfven i trakter der eljest hvarje spår af forntida prydnadsslöjd utplånats (så i Kållands härad af Vestergötland, i Ydre härad af Östergötland), framgick af utställningen, på samma gång den tyvärr äfven utvisade, att de goda traditionerna, den medfödda uppfinningsgåfvan och det naturliga färgsinnet hafva mångenstädes urartat

Då täckslöjden sedan gammalt torde af all prydnadsslöjdfäst största betydelse, må här lemnas en öfversigt af dess olika arter och bruk, hvarvid läsaren hänvisas till den förteckning öfver benämningar på dessa arbetsarter, som Handarbetets Vänner utgifvit till utställningen, och hvilken i slutet af denna skrift bifogas.

Urformen för allmogetäckena synes hafva varit *ryan* och *rosengångsväfnaden*. Ryaväfnaden återfinnes till och med i de danska mossfynden från bronsåldern, och får väl således anses såsom ett af de väfnadslag, som i nordnen har de äldsta anorna. Ryan afsåg tydligen att motsvara skinnfällnen i värme, och utgjordes af en tjock och mjuk ylleväfnad, i hvilken intrensats täta rader af flerdubbla små toffsar af tjockt ullgarn. De äldsta sådana väfnader vi sett, bland dem ett stycke hos en bonde på Gottland, hafva varit utan mönster, af ofärgadt ullgarn och sålunda uteslutande afsedda för värmebehovet. Småningom gjorde sig dock det hos alla folk, och företrädesvis hos vårt, medfödda prydnadsbegäret gällande, och så började man intrensa enkla rutor eller stjernmönster i färg på den gulaktiga yllebotten, och öfvergick sedan till rikare bottenmönster, med breda bårder i klara, vackra färger. Stundom bildade mönstret, såsom på ryor i Bohuslänska skärgården, stora besynnerliga midtfigurer, liknande något slags hafsdjur. Tillverkarens namn och årtal inväfdes alltid på dessa, likasom i allmänhet på de gamla prydnadsarbetena. Ryor finnas ännu i bruk i Roslagen, i vestra Upland, i Bohuslänska skärgården, Halland och vissa trakter af Småland, äfvensom i Norrland och Dalarne. Att ryan dock är i starkt aftagande och troligen upphört att tillverkas, framgick af utställningen, hvilken endast i Handarbetets Vänners afdelning hade några sådana väfnader att uppvisa. Då denna väfnadsart likväl är lika ändamålsenlig och varaktig, som den är egnad att återgifva de vackraste mönster i rik vexling, är det allt skäl, att den åter af flitiga händer upptages.

Arter af ryan äro trensa flossa och enkel flossa, hvarom längre fram.

*Rosengångstäcket**) var kanske af all prydnadsväf den allmännaste på utställningen. Följde man uppmärksamt dess geografiska utbredning, så kom man till följande iakttagelser: I *Skåne* och *Blekinge* tillverkas ännu rosengångstäckan af ylle i gamla vackra randmönster, men ofta skämnda af falskt färgval. Så sågos gult, rosenrött och violette sammansatta till en gräslig färgverkan. Från *Småland* och *Bohuslän* förekom rosengångstäckan sparsamt och i fattiga mönster. *Vestergötland* utställde sådana täcken blott från en enda socken: *Rackeby* i *Kållands härad*, dessa af ett annat skaplynne än de i södra Sverige, men *ypperlīga* till väfnad och mönster, samt isynnerhet *ett* äfven till färgernas anordning. I *Nerike*, *Södermanland* och *Upland* hade mönstren nästan försvunnit och blott den simpla färgrandningen återstod, eller öfvergick, såsom i *Vestmanland*, till den snarlika, men alltid blott i rutmönster förekommande väfnad, som af gammalt kallats »Munkabälte». I *Dalarne* och *Helsingland* kommo rosengångsmönstren åter tillbaka, om ock ej rikt företädda och ofta felaktiga i färgvalet. Dessutom förekommer väfnadssättet här i förkläden och andra föremål. Rikast och ståtligast uppenbarade sig rosengångstäckan i de rent af praktfulla slädfällarne från *Jemtland*, hvilka utgjorde en af utställningens glanspunkter.

Då imellertid rosengångsväfnaden är under olika namn känd och brukad öfver hela landet, borde den lättare än någon annan fornväfnad kunna i prydliga former och vackra färger återupptagas och användas till öfvertäcken i stället för de intet sägande helhvita, hvilka så länge hos hög och låg inkräktat de forna färgrika täckenas plats. För att underlätta sådana försök, med-

*) Den skånska benämningen på den väfnad i 4 skaft, som i sin enklaste form och med de obetydligaste mönster tillverkas i hela landet af sämre ull och hår till hästtäckan.

meddelas här färgtryckta mönster jemte solfning m. m. å tvänne de vackraste rosegångsväfnaderna på utställningen, nämligen ett täcke af tjensteflickan *Mathilda Rosendal från Kyrkebacka i Rackeby socken af Vestergötland*, samt en slädfäll af *Märta Nilsson från Ås i Torsta socken af Jemtland*.

Om *ryan* och *rosegången* utgjort urformen för våra mönster-täckten, så kan man af båda formerna spåra en särskild utveckling, framträdande i olika arter. Å ena sidan *trensa flössa* och *enkelt flössa*, å den andra *opphemta*, *snår*, *dukagångssnår* och *krabbasnår*. Alla tre de sist nämnda väfarterna hafva det gemensamt med *rosegången*, att mönstren bildas af inslagstrådar, som icke äro inväfda, utan ligga fritt öfver bottnen. *Opphemta* är egentligen den blekingska benämningen på *rosegång*, men har i Skåne särskildt namn, så snart mönstret kräfver mer än 4 eller 5 skaft. Då upptages nämligen skålet med en spröta eller så kalladt »blad» och mönstret upplockas på smala käppar, hvaraf kommer namnet *skälblad* och *käppaklä*. Med denna enkla och sinnrika uppfinning kunna de rikaste liksidiga mönster utföras, så vida man förlägger färgen i *ränder*. Se t. ex. mönstren 6—12 i mönsterbok för hem och skolor. Vill man deremot omvexla med färgerna inom samma inslagsrand, måste snårväfnaden användas, då de olikfärgade inslagsändarne snärjas i hvarandra (»snärtd») på väfvens afvigsida, hvilken därför ligger vänd uppåt. (Se mönstren 5 och 17 i mönsterboken). På snarlikt sätt utföres i mera upphöjdt mönster *Krabbasnår*. Alla dessa väfnadslag begagnas ofta omvexlande med så kalladt *rödlakan* i den skånska täckslöjden, hvilken af ålder varit af yppersta och rikaste art. Utställningens förnämsta prydnadsalster utgjordes också af de skånska täckena; dock måste erkännas att de vackraste voro utförda af förgångna släkten.

En uppmärksam betraktare kunde, helst om han hade den frivillige förevisaren, artisten J. Kulle, till ledsagare på utställnin-

gen följa hela gången af den sydsvenska täckslöjden, från blomstringens och aftagandets till urartandets tid, då en vändpunkt inträder i och med Handarbetets Vänners uppträdande. Så hade man några gamla ypperliga stycken, med djurfigurer, i artisten Kullens samling, samt ett täcke från Hurfva i Kristianstads län, troligen väfdt vid medlet af 1700-talet och af synnerligt vackert mönster och färgval, der bland annat tuppar och andra för den äldre allmogeslöjden kännetecknande djurfigurer förekommo. Ett annat, enl. uppgift *100-årigt brudtäcke*, tillhörigt hustru *Rosenqvist* i Hurfva, var väfdt med krabbasnår i ett ypperligt så kalladt »stenkakemönster», i flera väl afvägda och hållbara färger på hvit linnebotten. Derbredvid såg man ett annat täcke, efterbildning af det 100-åriga, men i sämre färger, icke lämpade efter mönstret, hvarför dess former brötos, och utfördt i samma präktiga arbete, men på *blåfärgad* linnebotten, hvilket ytterligare förstörde färgintrycket. Vidare företedde de senaste täckena från samma trakt, utställda af *Hanna Jönsson* från Gudmundtorp, rätt vackra, men jemförelsevis mycket enkla mönster i *en färg, rödt*, på *svart* halfylle botten, och bildade således ganska försvarliga prydnadstücken, hvarur dock den gamla ståtliga karaktären utplånats. Läger man slutligen här till diverse blekingska rosengångstücken i skärande anilinfärger, samt ett skänskt i grönrutigt schalmönster, med en enfärgad röd plätt i midten, och röda, mellan rutpartierna insnärjda fält, så har man kommit till den sydsvenska täckslöjdens vrångbild, och vänder sig till Handarbetets Vänner för att söka deras räddning. Illa nog hade dock föreningen intet enda täcke utställdt, men deremot såg man de ypperliga mönstren och arbetssätten från fullgoda skånska täcken återgifna och använda för andra ändamål, såsom förhängen, borddukar m. m. allt med den vackraste verkan.

Ett täcke, randigt i vackert rödt och grönt, med en enkel svart bård, allt på hvit botten, tillhörigt Baron Gyllenkrook, var bland de vackraste, och skall mönster häraf bifogas. Ett annat

i det praktfullaste mönster och arbetsätt var förträffligt utfördt af Karna Åberg, men i följd af skarpa violetta anilinfärger fult i stället för vackert. Slutintrycket af denna arbetsart var, att så mycket dock ännu finnes kvar af kärleken till de gamla mönstren och skickligheten i den gamla väfkonsten, att med största lätthet en pånyttfödelse af den urgamla täckslöjden för nutida ändamål borde kunna åstadkommas. Troligen hade det blott behöfts att några af de skickligaste skånska väfver-skorna varit i tillfälle att besöka utställningen och helsa på hos Handarbetets Vänner, för att de skulle med glädje återgått till sina gamla, här så högt hedrade mönster och färger. Men då nu icke ens, såsom ofta eljest vid andra möten, ned-satt jernvägspris underlättat dylika besök, vill denna lilla skrift i sin mån ersätta hvad dermed förlorats.

Den andra väfnadsuppfinnningen utgjordes af ett försök af Karna Persson i Hurfva att, delvis med gamla skånska arbets-sätt, delvis med ett nytt slags flossaväf, återgifva på blå botten den naturliga gestalten af ett lejon med yfvig man och lyftad svans. Försöket utvisar uppfinning och en viss grad af form-sinne, men bristande färgsinne och fullkomlig frånvaro af allt begrepp om vilkoren för ett mindre-föremåls prydnade. På ett större täcke eller matta hade Karna Perssons lejon kunnat försvara sin plats, omgifvet af andra större och mindre prydnadsformer i vackra färger, så som man ser hjortar och andra djur i fantastiska former inpassade i de gamla allmogetäckenas rika mön-ster. Arbeterskan hade då utfört ett verkligt vackert konstverk, i stället att hon nu, med all sin möda och stora skicklighet, endast frambragt ett *konstigt* arbete, utan skönhet och använd-barhet, och hvilket därför ej kunnat få pris.

Mattor.

Dylika funnos i rikt antal, ej blott till nytta utan ock *af-sedda* till prydnad. Huru denna afsigt lyckats, framhöll Afton-

bladet med en sanning, som torde förefallit mången alltför dräpande. Men då dess anmärkningar på *detta* område hufvudsakligast drabbar den så kallade »herrskaesslöjden», eller smaken inom de bildade klasserna, der man dock knappast kan undgå att veta af den stora reform af prydnadsarbetet, som Handarbetets Vänner genomfört, och der man utan svårighet kunnat förskaffa sig deras i Tidskrift för Hemmet sedan många år offentliggjorda mönster, så bör skärpan i tidningens uttalanden erkännas vara fullt berättigad. Då dessa yttranden dessutom förråda den verkliga konstkännaren och äro högst lärorika så väl för de ifrågavarande utställarinnorna, som för andra blomstermönstrens och anilinfärgernas älskarinnor, återgifvas de här i korthet.

Förf:n erinrar bland annat om den konstskicklighet och smak, som af ålder utmärkt det blekingska qvinnoarbetet, och påpekar att, medan den mekaniska skickligheten ännu finnes kvar, ingifvelsen, som förr tecknat mönstren och valt färgerna, är borta. »Vi frukta», fortfar han, »att det är herremannafolkets brist på smak, hvilken här liksom i så många landsorter förledt menige man att öfvergifva den traditionella stilen, som var god, utan att samma föredöme dock, och detta af ganska naturliga skäl, mäktat skapa ens någon enhet i den förfallets period, som derefter följt. Vill man se detta herrskapsföredöme i dess ytterligaste bakvändhet, så lägge man märke till följande från Blekinge härstammande föremål: en matta och en kudde af ytterst orolig färgverkan, från Ronneby, samt en annan matta, från Karlskrona. Denna senare matta, sydd på kläde af lappar, ställer alt annat från detta län i skuggan. Man tänke sig ett virrvarr af brokiga klutar, dels fult anbringade på botten, dels blott med ett hörn fastsydda och för öfrigt flaxande fria. Man tänke sig dessa förra bildande oformliga ornament och blad, en tecknarfantasi utan like, och dessa senare grupperade i kretsar kring hårda, öfverklädda knappar för att bilda stiliserade blommor, och man tänke sig dessa många lappar öfverbjudande hvarandra i

färg, men alla bleknande emot de brandgula och eldröda klutar, hvilka uti hemsk täflan om öfverväldet mötas här och hvar för att båda lika pinligt sarga hvarje uppmärksam iakttagares ögon; — och man har framför sig ett slående exempel på de fördömen, herrskapsarbetet på alt för många håll erbjuder bondqvinnans hand. Och ännu ett! Kan man tänka sig något mer opraktiskt än en sådan matta, hvars flikar och blad trampas än hit och än dit, och hvars hårda knappar måste komma att smaka som småsten under fötterna, nämligen tills de hunnit slitats upp och trampas sönder. — Från slikt är det en hugnad att vända blicken till de simpla nyttighetsväfnader och de enkla, rutiga gardinvåder, som, utan annat syfte än att vara till gagn, tilltala eftertanken mycket mer än de många föremål, som högt predika det faktum, att det gamla sunna sinnet för prydlighet nu nedsjunkit till en lystnad efter tom och ytlig grannlåt. Det är slika irringar, som gifva stöd och gehör åt den snusförståndiga satsen, att hemslöjden skall åsyfta nyttan, och intet annat, en sats, som vore sann ifrån det ögonblick, då fantasien ej längre funnes qvar bland de menskliga anlagen.»

Lappmattor af ofvannämnda slag förekommo ganska talrikt, oftast i smaklösa färger, i bästa fall spräckligt oroliga, således, ehuru temligen varma och hållbara, för ingen del prydliga. För vår del tro vi att dessa lappar om de förvandlats till »napp» garn, färgadt och användt till botten i en rosegångs- eller munkabältesväfnad, hade gifvit långt mera både nytta och prydnad. Särskildt olämpliga äro sidenlappar, hvilka dock bildade arbetsmaterialet till en hel matta. Huru sådana kunna användas med bättre verkan, visade fru Rydqvists lapptäcke i Stockholms läns afdelning, sydt öfver kort, i stora regelbundna stjernformer. Olägenheten med detta slags arbete är den stora massan af olikfärgade lappar, som vanligen användes. Ville man färga sina lappar i några få väl afvägda färger och sammansätta dem i likhet med forntidens mosaik-golf eller våra egna mosaikartade allmoge-

arbeten, skulle med detta lätta och tacksamma arbete, troligen de vackraste resultat vinnas, helst som man ju ingalunda, såsom man tyckes tro, är bunden vid en och samma stjernform.

Med denna afvikelse in på täckslöjdens område öfvergå vi till en annan form af lappmatta, vanligen *trasmattor* kallade, och, såsom bekant, bildade af klippta remsor af gammalt tyg, inväfda i en varp af tvinnadt linne- eller, bättre, bomullsgarn. Sådana förekommo i stor mängd, alla i färgränder bildade af de inslagna trasorna, och ej sällan vackert sammansatta. Den vackrare och hållbarare art af trasmattor, der mönstret bildas i två färger af den temligen täta varpen, hvilken täcker de inslagna trasorna, förekom endast hos Handarbetets Vänner. Dessa mattor äro dock endast en förbättrad efterbildning af ett stycke sådan mattväf utställd af en väfverska i Norrland vid verldsutställningen i Wien. Då arbetet är enkelt, mycket hållbart och vackert, samt väl förtjent af att allmänt användas, skola mönster och uppsättning meddelas i följande delar af mönsterboken.

Jemte *lappmattan* och *trasmattan* voro *flossamattan* och äfven *korsstyngsmattan* temligen talrikt företrädda.

Flossaväfnaden är, såsom redan nämnts, en art af ryaväfnaden och var ursprungligen, likasom denna, trensad, ehuru alltid af uppklippta, ej såsom ryan af dubbelvikta ullgarns ändar, hvarför den fick ett mera ulligt utseende. Särskildt så kallad »trensa flossa» väfdes i upphöjda mönster på slät botten, vanligen i mindre stycken till stols- och åkedyner. Af sådana förekommo på utställningen flera gamla, men inga nya utom hos Handarbetets Vänner, der detta arbete användes med god verkan äfven till mindre mattor. En egen art märktes i ett litet stycke från Kristianstads län, flossadt äfven på afvigsidan och sålunda bildande en dubbelt så varm och mjuk vara. De nutida flossamattorna äro icke trensade, men så vidt de vilja vara hållbara dock på ett eget sätt bundna i väfven. De hvilka förekommo på utställningen tillhörde i allmänhet icke allmogeslöjden och kunde

hvarken i skönhet eller i väfnadens godhet jemföras med Handarbetets Vänners. Med undantag af trenne voro alla i mönster och färger underhaltiga. Undantagen utgjordes af *Elisabeth Andersons* från *Stigen* med ett ganska godt mönster i gammal-svensk stil, en annan af *M:lle Brunberg* från *Krusenberg*, Alsike socken, i persiskt mönster, samt slutligen en af Fröken *Louise Sparre*, i moriskt mönster med en synnerligt vacker bård, men ett oroligt och obehagligt bottenmönster. Alla flossamattor, med undantag blott af *M:lle Brunbergs*, hade dock det väsentliga felet att vara alldeles för löst och illa hopfogade, hvarför de kunde plockas sönder, bit för bit, och säkerligen ej ens tålt att piskas rena från dam. För att förekomma ett så bedräfligt urartande af detta vackra arbete, skall i andra delen af *Mönsterbok* för hem och skolor meddelas ritning och beskrifning af det rätta väfnadssättet.

Med ofvannämnda undantag utgjorde flossamattorna, äfvensom de vanliga »tapisseri» arbetena, en af utställningens skuggsidor, icke minst därför att de framträdde med stora anspråk på att betraktas företrädesvis såsom prydnadsföremål.

Så säger *Aftonbladet* rörande en flossamatta från *Jönköpings län*: »Vi bedja läsaren föreställa sig en stor, rektangulär yta, kring hvilken löper en bård af oformligt stora och ytterligt skrikande blommor, hvilka omrama ett stort ovalt fält med snö-hvit grund! Midt på denna snöhvita grund ligger en ny bu-kett med blommor, och midt bland dem står en väldig påfågel, hvars skärande blåaktiga metallfärger verkligen lyckas öfverrösta all den öfriga brokigheten. Hvad glädje kan man hafva af en dylik salongsprydnad? Ligger han fri midt på ett golf, så lär han tillintetgöra allt annat af färger, som kan finnas i rummet, hvaraf följdén blir, att hela sällskapet, utan att reflek-tera deröfver, kommer att stanna med sina ögon på golfvet såsom det märkvärdigaste rummet innesluter. Ligger han åter framför den förnämsta soffan på det gamla vanliga viset, så

kommer divanbordets tredelade fot att till evig tid trampa på den stackars påfågeln, medan det rundt omkring sittande sällskapets fötter komma just lagom för att med blanksmörja m. m. solka ner den stora hvita ytan rundt kring den mycket omtalade fågeln. Man har visserligen i våra dagar en förunderlig vurm att göra mattorna granna, medan rummet för öfrigt är magert i färg, och taket en sannskyldig bild af det döda hafvet, men något värre i den vägen än denna matta hafva vi icke sett. Här förmäler sig det opraktiska i ett icke hållbart, ehuru mycket tidsödande arbete med det förvända i det helas plan och det motbjudande, som ligger i ett fullkomligt malplaceradt prydnads-motiv. — I sammanhang med denna matta torde äfven böra påpekas, att *det format*, hvori ett mönster utföres, alls icke är en likgiltig omständighet, en sanning, som emellertid den textila slöjden mer än någon annan synes vilja förgäta. Så hade möjligtvis den här anrättade påfågeln med sin blomsteroval varit rätt pikant i färgtryck på ett gratulationskort; men förstorad några hundra gånger till en mattbotten blifver han oss för stark. Sammaledes hade möjligen de stygga viggarna på en här förut omtalad matta alls icke blifvit för skarpa, i fall mönstret uti ytterst liten skala brukats till mosaikinläggning på en bokperm, men då de, såsom nu, nära nog tumsbreda och med fotslånga vinkelben, skära härs och tvärs öfver en stor golfyta, påminna de allt för mycket om farliga fotanglar för att blifva inbjudande att trampa på.»

Handarbetets Vänners utställning, bedömd af Aftonbladet.

— — — »Det är en lycklig förening af rika resurser och kritisk tukt, som vid detta tillfälle gifvit Handarbetets Vänner rangplatsen i det hela», yttrar Aftonbladet i sin förträffliga öfversigt af utställningen.

»Rörande föreningens egna alster anse vi oss ej behöfva vara mångordiga; de hafva ofta och med erkännande omtalats i våra spalter. Vi vilja derfor för dagen endast påpeka, att föreningen vid detta tillfälle, då endast *svenskt* och *folkligt* arbete skulle exponeras, naturligtvis underlåtit att förevisa sina efter orientaliska, ryska eller andra utländska, liksom alla sina efter af konstnärer komponerade, mönster åstadkomna artiklar, hvadan främlingen här icke har någon fullständig öfverblick öfver föreningens verksamhet utan endast öfver hennes med folkslöjden i omedelbaraste samband stående sträfvanden.

»Hvad beträffar uppställningen af föreningens egna arbeten, så bärer väggen midt emot fönstren till påskrift: Forntida hemslöjd, hvaremot de tre öfriga väggarna äro betäckta med föremål, som falla under rubriken: Tillämpning för nutida ändamål af forntida hemslöjd. Här finnas på hvartenda steg tillfällen till de intressantaste jämförelser; både mönster, färger och arbetssätt gå igen, men utarbetade och fullkomnade, så att erkännas måste, det man här har för ögonen tydliga, planmässiga, och mången gång lyckligt genomförda sträfvanden, hvilka dessutom hafva den förtjensten att de äro fosterländska alt i genom.

»Äfven derutinnan har denna föreningens så att säga historiska exposition en förtjenst, att den ger främlingen ett tillfälle att uti en öfverblick få se prof på nästan alla de af föreningen omhuldade arbetssätten, såsom för väfnader: rosengång, munkabälte, dukagång, krabbasnår, rödlakan, flamskt (d. v. s. gobelin), flossa, skälblad eller opphemta m. m., och för sömnad: tvistsöm, plattsöm, påläggsöm, lappsöm, vingåkerssöm, utdragssöm, hålsöm, vrångsöm och korsstyng, hvarjämte han äfven finner samlade en mängd varieteter af knyppling, fransflätning, stickning och tofsslagning.

»Föreningens på dessa förebilder grundade arbete har beskylts för en alt för sträng konservatism, för ett alt för troget

vidhållande af det traditionella. Vi för vår del vilja tacka föreningen för den sortens konservatism. Hon har gjort sig fullt förtrogen med stillagarna i det gamla, innan hon har gifvit sig vidare, och hon har dermed vunnit att hela hennes sträfvanne blifvit ett gediget och karaktersfullt helt. Att blindt och dristigt flaxa å stad, det må den enskilde finna lämpligt; ett samfund bör ställa sitt mål högre och lägga sina planer djupare. Handarbetets Vänner hafva med hvad de denna gång exponerat visat, att de icke stått stilla, och att de icke håller behöfvade tråda tillbaka från den position de uppnått. De hundra tusentals styng, deras arbeterskor tagit, bilda till sammans *en storartad skrift, som talar om det svenska arbetets värde, karaktär och gedigenhet.*

»Betrakta vi vidare föreningens utställning ur desynpunkter, vi uti början af denna framställning påpekat, så får äfvenledes erkännas, att mera starka och hållbara d. v. s. praktiska väfnader än dem föreningen utställt, knappast torde stå att uppsåra, samt att vidare all formens omvård och all ornamental utstyrsel står i nogaste sammanhang med arbetenas ändamål, så att hvarken några prydnader finnas, hvilka äro materiellt till hinders, eller några ornament, hvilka blifvit ideelt malplacerade. — — — Och hvad slutligen beträffar sjelfva arbetsättens ändamålsenlighet, så få vi komma i håg, att vi här hafva *handslöjd* och ej fabriksarbete för oss, och att vi sålunda här icke möta de billigaste pris, för hvilka dessa arbeten, i fall de utfördes med maskin, skulle kunna åstadkommas. Men arbetet är utomordentligt godt och det enklaste, som för hand lærer kunna åstadkommas. Det är dessutom att räkna till *konstslöjd* och besitter derigenom de företräden, som endast den fria och öfvade handen men aldrig den oföränderligt lika arbetande maskinen kan förläna.»

Så långt Aftonbladet. Bland Handarbetets Vänners alster vid utställningen befann sig äfven en tryckt *förteckning öfver*

olika slag af forntida svenska kvinnoarbeten, hvilken, om utrymmet så tillåter, här skall bifogas, samt en *Mönsterbok för hem och skolor* samlad efter gamla allmogearbeten. Om denna mönsterbok yttrar Aftonbladsförfattaren följande:

»I samband med slöjdställningen har utgifvits ett litet häfte, som bär till titel: *Mönsterbok för slöjdundervisningen i hem och skolor* och som är tillgängligt dels på sjelfva utställningen och dels hos föreningen Handarbetets Vänner.

»Denna mönsterbok, som särskildt är afsedd för ungdom och enklare hem och som tillika är beräknad för dem, hvilka bedrifva hemslöjd såsom inkomstkälla, är helt och hållet fotad på allmogemönster, hvilka genom Tidskrift för hemmet samt Handarbetets Vänner blifvit i vidsträcktare kretsar kända. Häftets tyngdpunkt ligger naturligtvis i de färgtryckta planscherna, hvilka äro väl valda och synnerligt omväxlande, ehuru alle sammans uti detta häfte bygda på endast två färger. Derest företaget vinner framgång, skola flere häften följa, hvilka upp- taga praktfullare och mer färgrika mönster.

»Mönstren föregås af ett förord, stäldt i närmsta hand till Hushållningssällskapens nu här i Stockholm församlade ombud och särskildt påpekande det rätta förhållandet mellan *nyttighetsarbetet* och *prydnadsslöjden*. Derefter följer en kort och tydlig »Anvisning för mönstrens användande» och slutligen mönstren sjelfva. I samband med dem är vidare den nyttiga anordning vidtagen, att midt för hvarje plansch sitter ett rutblad, färdigt att mottaga de variationer, försök, egna kompositioner eller kopior, som bokens innehafvarinna vill förvara vid sidan af vederbörande plansch. Alla de meddelade planscherna äro goda och stå i samband till hvarandra, med undantag af den sista, »en blomkorg», hvilken som modell tillhör en helt annan art af handaslöjd än den här behandlade.

»Häftet, som bundet i vackert clothband kostar 1 kr. 50 öre, finnes också i pappband till 1 kr. 5 öre samt säljes vid

större requisition till ändå mycket lägre pris. Det är väl värdt alla hushållningssällskaps, flickskolors, slöjdvänners och mödrars uppmärksamhet.»

I föreningens utställning såg man äfven en ny praktisk väfbok, med en mängd förtydligande teckningar, utgifven af Slöjdföreningens sekreterare, Ingeniör I. O. Andersson, och hvilken förtjenar all uppmärksamhet.

Vi afsluta dessa utdrag med att nämna:

att skriften i dess helhet omfattar 4¹/₂ tryckark stor oktav, jemte 3:ne större färgtryckta mönsterblad;

att den instundande höst blir tillgänglig i bokhandeln till ett pris af minst 1: 50;

att den likväl är i främsta rummet afsedd att spridas genom Kgl. Hushållningssällskapen, till hvilka den därför hembjudits till ytterst lågt pris;

men att äfven slöjdföreningar och enskilda slöjdvänner kunna erhålla den till betydligt nedsatt pris, om requisition sker å minst 25 ex. hos Handarbetets Vänner, Brunkeberg 15, Stockholm.

Slutligen bifogas här

Innehållsförteckning

å skriften "*Den qvinliga hemslöjden i Sverige*, dess nuvarande ståndpunkt och villkoren för dess höjande. *En studie med anledning af den allmänna hemslöjdställningen i Stockholm 1880*", utgifven af Red:n af *Tidskrift för Hemmet*, under samverkan med *Handarbetets Vänner*:

Inledning:	Sid. 1.
Om syftet med slöjdställningar.	
Hemslöjdens betydelse.	
Värdemätare för ett godt handarbete.	
Hemslöjdens förfall och återupptagande.	
På hvilken grund bör den svenska hemslöjden ånyo uppbyggas?	
<i>Tilläggsblad N:o 3 till Tidskr. för hemmet. 22:dra årg.</i>	2

	Sid.
Huru utställningen kom till	7.
Om prisbestämningen	9.
Handarbetets Vänners alster	11
Husbehofsslöjden:	15
Spånad.	
Väfnad. Uteblifvandet af den för arbetsgifvare bedrifna hemslöjden.	
Linne- och bomullsväfnad, beklädnadsföremål, täcken, mattväf m. m.	
Prydnadsslöjden:	22.
Väfnad: bolstervar, täcken, mattor, borddukar m. m.	
Konstsöm.	
Spetsarbeten.	
Virkning och stickning m. m.	
Hvad hafva vi att i afseende å qvinnoarbetet lära af utställningen?	45.
Huru skola dessa lärdomar göras fruktbringande?	45.
Förteckning öfver prisbelönte qvinnoarbeten	48.
Förteckning öfver olika slag af forntida svenska qvinnoarbeten	57.
Samtal mellan en konstnär och en handarbeterska	61.
Mönster i flera färger:	
En fäll från Jemtland.	
Ett täcke från Vestergötland.	
Ett täcke från Skåne.	
Ett bolstervar från Blekinge.	
Ett förklädestyg från Dalarne.	
D:o i en färg:	
Utsyning från Delsbo och Dalarne.	
Drällsmönster från Skåne.	

Föreningen Handarbetets Vänners

Årsberättelse för 1879.

Under det arbetsår, hvilket denna berättelse omfattar, det sjunde sedan Föreningens stiftelse, har Föreningens verksamhet fortgått och utvecklat sig i ungefär samma proportion som under de näst föregående åren, likasom ock Föreningens styrelse och konstnärliga ledning, med undantag af några smärre förändringar, varit densamma.

Som en följd dels deraf att inbjudningsbref under året utgått i vidare kretsar, men dels och kanske ännu mera deraf, att alstren af Föreningens verksamhet blifvit allt mera kända och uppskattade, har antalet ledamöter under året ökats och uppgår nu till 1,199.

Då i ett företag sådant som detta, hvarest de mera ideella intressen, hvilkas främjande afses, visserligen stå högst, men der dock sakens ekonomiska grundval måste vara af stor vikt, siffrornas språk är ganska värtaligt, må det tillåtas oss att ur räkenskaperna meddela några uppgifter i runda tal beräknade:

Beloppet af försålda varor utgör.....	26,973.
Medlemsafgifter	5,995.
Lån lemnade af föreningsmedlemmar	12,412.
Utgifna arbetslöner och aflöningar.....	19,486.
Behållning i lager och inventarier.....	18,907.

Vid jemförelse med föregående år visar det sig, att

Medlemsafgifter ökats med.....	6 %,
Arbetslöner och aflöningar med.....	19 %,
Behållningen med.....	29 %,

Minskadt äro deremot:

Beloppet af försålda varor med.....	8 %,
Lån med.....	25 %,
samt gåfvor och anslag med.....	26 %,

Omsättningen har ökats och utgör i år 43,400 emot 37,000 förledet år.

Arbeterskornas antal har varit omkring 100, boende dels i Stockholm dels i landsorten och arbetslöner hafva utgått med 14,500.

I likhet med föregående år har Föreningen erhållit anslag af Kongl. Maj:t 1,200 kr. samt af 13 Kongl. Hushållnings-Sällskap tillsammans 2,150 kr.

Bland Föreningens medlemmar hafva i enlighet med stadgarnes 2:dra § 3:dje punkt, diverse af Föreningen förfärdigade arbeten utlottats till ett antal af 78 med värde af 2,313,05 motsvarande omkr. 38 % af medlemsafgifterna.

Föreningen har under året deltagit i flere slöjdställningar inom landet, såsom i Kalmar, Vadstena, Nyköping och Göteborg, samt, på anmodan, äfven i den stora konstindustriutställningen i Köpenhamn förliden sommar. Äfven på dessa utställningar har Föreningen tillvunnit sig en hedrande uppmärksamhet och hafva pris blifvit henne tillerkända.

Efter åtskillig brevexling med Svensk-Norska ministern i London och under förhoppning att i den rika verldsstaden kunna finna afsättning för den svenska nationella hemslöjden i den riktning Föreningen representerar och söker tillgodogöra, afskickades en större sändning, som välvilligt emottogs och sedermera af Styrelsens ledamot Fröken Giöbel förevisades. De förhoppningar, man hyst att kunna fördelaktigt afyttra denna sändning, hafva dock ej blifvit uppfyllda. I ett bref från Fröken Giöbel meddelas

att någon afsättning i England ej är att påräkna, då våra arbeten ej kunna täfla med de numera i stor mängd för handen varande orientaliska mönstrens rikedom och prisbillighet samt

att våra arbeten i England anses vara för litet dämpade i färgen, — men att vi nog här hemma skola fortfarande finna

afsättning till resande engelsmän, hvilka gerna på främmande ort uppsöka det som är egendomligt för det land de besöka.

Undervisning i diverse väfnadsarter har på Föreningens byrå och af dess arbeterskor blifvit lemnad.

Vigten och nödvändigheten af att uppsätta en ordnad *lärarinnekurs i gammalsvensk prydnadsslöjd* har af föreningens ordförande allt kraftigare påyrkats och förberedande åtgärder i detta syfte vidtagits, hvarför en sådan kurs lär med temlig visshet komma till stånd hösten 1880.

En ansökan om ökadt anslag att använda för utgifvande af ett mönsteralbum och litterära ändamål i öfrigt har icke blifvit af Kongl. Maj:t bifallen, och till följd häraf samt äfven af mellankommande hinder, har en sådan mönstersamling, ehuru påtänkt, icke kunnat komma till stånd. Föreningen har dock medverkat vid anordnandet af den Mönsterbok för slöjdundervisningen i hem och skolor, som af Redaktionen af Tidskrift för Hemmet utgafs samtidigt med den allmänna hemslöjdställningen i Stockholm i Februari innevarande år,

Redogörelse för Föreningens deltagande i denna utställning, äfvensom i den nu pågående af Slöjdföreningen och Handarbetets Vänner gemensamt ordnade Textilutställningen, tillhör dock nästkommande årsberättelse.

I öfrigt får styrelsen hänvisa till revisionsberättelsen samt slutligen uttala sin tacksamhet till de många, som med varmt intresse och upplyst nit biträdt styrelsen i dess sträfvan.

Stockholm i Maj 1880.

Å styrelsens vägnar:

E. ANKARSVÄRD,
född NYSTRÖM,
vice Ordförande.

Anna Fleetwood.

Hanna Winge.

Revisionsberättelse.

Undertecknade, utsedde att granska Föreningen Hand-
arbetes vänners räkenskaper och förvaltning under år 1879,
få härmed redogöra för resultatet af denna granskning.

Föreningens *ekonomiska ställning* vid årets början var:

<i>Tillgångar</i>	Kr. 35,816: 19.
<i>Skulder</i>	» 21,154: 64.
eller <i>en behållning af</i>	Kr. 14,661: 55.
Utgjorde, <i>vid årets slut</i> , af:	

Tillgångar:

Cassa.....	Kr. 429: 76.
Inventarier och Redskap	» 3,896: 33.
Mönster och Modeller.....	» 2,626: 66.
Varor	» 31,370: 81.
Fordringar af diverse personer	» 2,630: 79.
	<u>Kr. 40,954: 35.</u>
<i>Skulder till diverse personer</i> ...	» 22,047: 93.
eller <i>en behållning af</i>	Kr. 18,906: 42.
hvidan årets <i>nettovinst</i> upp- går till	Kr. 4,244: 87.
emot	» 4,933: 03 året förut.

Som räkenskaperna jemte tillhörande verifikationer be-
funno sig i bästa ordning samt Föreningens angelägenheter
blifvit med serdeles nit och omsorg ledda, få Revisorerna
hemställa det Föreningen, — med betygande af sin erkänsla
för det sätt hvarpå Föreningens angelägenheter blifvit hand-
hafde — måtte meddela Styrelsen full ansvarsfrihet för 1879
års förvaltning.

Stockholm den 12 Maj 1880.

Anna Wallenberg,
f. von Sydow.

F. von Rothstein.

Uppgifter
om
Föreningen Handarbetets Vänners
Läraryrkeskurs
i
Gammalsvensk hemslöjd.

Då föreningen *Handarbetets Vänner* stiftades, ingick äfven undervisnings meddelande i planen för hennes verksamhet.

En sådan undervisning har också i stor skala fortgått under de sju år, föreningen arbetat för sitt mål. Så har flertalet af alla de väfverskor föreningen använt i Stockholm och på landsbygden genom henne fått sin undervisning. De allra flesta af föreningens qvinliga medlemmar hafva på hennes byrå undervisats i alla de arter af uträknings-söm, som der användes; slutligen hafva mindre lärokurser i finare konst-söm mot billig afgift fortgått i fyra år.

I mån af det stigande inflytande föreningen vunnit på den allmänna smaken och arbetsbegäret bland våra qvinnor hafva dock upprepade förfrågningar ingått, så väl från Hushållningssällskapen som från enskilda personer i landsorten, *om ej undervisning kunde erhållas för blifvande lärarinnor*, hvilka skulle ega att sedan i landsorten sprida kunskapen om de gamla godkända arbetssätten. — Denna begäran har föreningen hittills måst afslå, emedan för bildande af *lärarinnor* fordras helt andra tillgångar, så väl på lärarekrafter som undervisningsmateriel m. m., än som hittills stått föreningen till buds, om man ej ville äfventyra att hela den sak, för hvilken föreningen arbetar, skulle missriktas och undergräivas genom inflytande af otillräckligt bildade lärarinnor.

Enär föreningen dock väl insett det berättigade i nämnda begäran och sjelf varmt önskade att kunna äfven till allmogens hem återföra de gamla, der fordom idkade arbetssätten, och sålunda i någon mån återgälda det idékapital, hon från dem lånat, så har föreningen, under löfte om benägen medverkan af tekniska skolan i Stockholm, beslutat att upprätta

En lärarinnekurs i gammalsvensk hemslöjd.

Ändamålet med denna kurs skall vara att bibringa den grundliga insigt i de ifrågavarande arbets-sättens art, stil och användning, samt den fullständiga öfning i deras teknik, som fordras för att utgående élèver skola i sin ordning kunna meddela, ej blott de mekaniska handgreppen, utan derjemte äfven begreppet om hvad som är *rätt och orätt, vackert eller fult* i fråga om hemslöjd i allmänhet och särskildt med afseende på den gammalsvenska konstslöjden.

Vilkoren för inträde i lärarinnekursen äro följande:

1. Åldern 21—30 år.
2. Intyg af lärare om *bokliga kunskaper*, motsvarande *en lägre seminarie- eller elementarskolekurs*, eller ock *folkskolans* högsta kunskapsmått.
3. Intyg af kompetent person, om fullgod insigt och öfning i en väfstols vanliga användning med två och fyra skaft.
4. Intyg af presten och en bildad qvinna inom den församling der sökande bott senaste 2 år, att hon eger en stadgad och oförvitlig karaktär.
5. Intyg af läkare att hon äger fullgod helsa och tillräckliga kroppskrafter för ifråga varande arbete.
6. Intyg att hon har nödiga tillgångar att under lärotiden bestrida kostnaderna för bostad och underhåll i Stockholm, (30 à 35 kronor i månaden, för personer vana vid tarfligt lefnadssätt).

Ansökan om inträde, åtföljd af dessa intyg, insändes till föreningens styrelse innan den d. 15 nästkommande Oktober; svaar lemnas innan den 24:de Oktober, och kursen börjar den 5:tte November.

Afgiften för hela kursen är 100 kronor, hvilka erläggas vid inträdet.

Élöver, som förordas af Hushållningssällskap, hvilka beviljlat understöd för året åt Handarbetets Vänner, ega företräde framför andra.

Någon kunskap i ritning och vana vid konstväfnad enligt Eckenmarks metod, gifva äfven företräde.

Lokal, jemte redskap, material, modeller m. m. för det praktiska arbetet, lemnas af Handarbetets Vänner.

Tekniska skolan upplåter lokal för ritundervisningen, m. m.

Undervisningen lemnas af en konstnärligt bildad lärare och en lärarinna, hvilken senare tillika är föreståndarinna för dem praktiska arbetskursen.

Élöverna ega att noggrant iakttaga uppgjorda arbetsreglor och lektionsordningar, samt villigt ställa sig föreståndarinnans tillssägelser till efterrättelse.

Antalet élöver blir tills vidare högst 10.

Kursen fördelas i *en förberedande* afdelning med 5 till 8 månadars undervisning; och en *afslutande* om 3 till 5 månader,, beroende af elevens framsteg.

Arbetstiden för dels undervisning, dels öfning på egen hand är *8 timmar dagligen*.

Undervisningsämnen äro:

Praktiska:

1. Frihandsteckning enligt Stuhlmann;
2. Teckning efter ritade mönster;
3. D:o efter arbetade föremål;

4. Anordning af mönster för olika ändamål efter uppgifna motiv;
5. Försök till egen komposition;
6. Kopiering af färglagda mönster;
7. Sammansättning af olika färger enligt gifna grunder;
8. Sammansättning efter fritt val.
9. Opphemta väfnad;
10. Flossa-väfnad, trensad och otrensad;
11. Dukagång;
12. Rosengång;
13. Rödlakan;
14. Krabbasnår;
15. Munkabälte, allt i vanlig väfstol med 2 och 4 skaft.
16. Vingåkerssöm;
17. Opphemta-söm m. m.
18. Kors-styngs-söm för olika ändamål;
19. Tvistsöm;
20. Krabbasöm;
21. Snårsöm;
22. Nätbroderi;
23. Slutligen, om tiden medgifver, grunderna för enklare konstväfnad enligt nyaste metoder, efter Lärobok i väfkonst af läraren vid högre tekniska skolan, J. Andersson, samt knyppling, frans- och tofsslagning.

Muntlig framställning af läraren i

24. Första grunderna för *de geometriska mönstrens uppkomst och betydelse, sammansättning och användning*;
25. D:o för *läran om färgen och dess tillämpning på väfnads-mönster*, företrädesvis i frambringandet af geometriska mönster;
26. *De hufvudsakligaste färgämnen*a, så väl i afseende på skönhet som uthållighet;

27. *Enkla metoder för hemfärgning*, företrädesvis med inhemska vegetabiliska färgämnen;
28. Kort och enkel framställning af hvad som förstås med *stil* på mönsterväfnadens och uträkningssömmens område;
29. Förklaring af *den gammalsvenska konstslöjdens sannolika ursprung*, dess olika arter och användning m. m.;
30. *Hemslöjdens betydelse ur moralisk, ekonomisk och fosterländsk synpunkt*;
31. *Fordringarne på en lärarinna i prydnadsslöjd för folket.*
Kursens båda afdelningar avslutas medelst uppvisning och kunskapsprof inför föreningens styrelse och af henne tillkallade censorer.

Utgående élève meddelas utförligt betyg om sin kunskap och lämplighet att undervisa, äfvensom intyg öfver flit och uppförande.

Élève kan genomgå endast förberedande afdelningen, men erhåller då mindre fullständigt betyg och begränsad tillåtelse att undervisa.

Élève som genomgått fullständig kurs på båda afdelningarna erhåller fullständiga betyg och tillståndsbevis att lemna undervisning i alla de inlärdas arbetsarterna, dock med vissa förpligtelser till föreningen, syftande att förekomma missbruk och oriktig uppfattning af arbetet.

Élèverna behålla ett mindre prof af hvarje arbetsart, de inlärt, samt de af dem utförda ritningar, sedan dock först ett urval af arbetsprof och ritningar gjorts för att bilda en modellsamling för kursen.

Då ej annorlunda öfverenskommes tillfaller allt öfrigt arbete föreningen, hvilken dertill lemnat materialet. Huruvida några flitpenningar komma att utdelas, beror af styrelsen och af de kostnader kursen i öfrigt kommer att medföra, åtgången af material för oanvändbara läroarbeten m. m.

Till slut må nämnas, att det är föreningens önskan att i bredd med ofvannämnda kurs småningom kunna få till stånd äfven en lärarinnekurs i skolsöm, lämpad så väl för folkskolan som för högre läroanstalter.

Stockholm, Brunkeberg 15, i Augusti 1880.

Handarbetets Vänners styrelse.